

การพัฒนาผลิตภัณฑ์สบู่สมุนไพรจากตาลโตนดของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา

Development of the Herbal Soap Product from the Palmyrah Fruit of the
Conservation Tourism Group, Sathingpra District, Songkhla Province

จารุวรรณ ชูสงค์¹ และ ไพฑูรย์ ศิริรักษ์^{1*}
Jaruan Choosong¹ and Paithoon Siriruk^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาระดับผลิตภัณฑ์และพัฒนาสบู่สมุนไพรจากตาลโตนดของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน รวมทั้งส่งเสริมการจัดการตลาดของกลุ่ม โดยการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัย พบว่า

1) ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทำให้กลุ่มมีศักยภาพในการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ในด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิต รูปแบบบรรจุภัณฑ์ ระบบบัญชี และการตลาด

2) ผลการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ด้านเวชสำอางของสบู่สมุนไพรตาลโตนด ในการทดสอบฤทธิ์ Anti-microbial activity พบว่าสบู่สมุนไพรตาลโตนดมีฤทธิ์ต้านเชื้อรา

3) ผลการพัฒนาระบบการผลิตและผลการพัฒนาด้านบรรจุภัณฑ์แบบมีส่วนร่วม เน้นความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การพัฒนา สบู่สมุนไพร ตาลโตนด

Abstract

This research purposed to upgrade and develop the quality and standardized herbal soap from the Palmyrah fruit of the Conservation Tourism Group, Sathingpra District, Songkhla Province, and also supported the marketing management of the Group. The research methodology was participatory actions which presented the results as follows;

1) From the development of the products, group had the potential to raise standards of products in terms of the quality, the process, the packaging, the marketing and the accounting.

2) The results from testing the Herbal Cosmetics products soap from Palmyrah fruit to test the effects of the Anti-microbial activity, the soap could anti-fungal.

¹ วิทยาลัยภูมิปัญญาชุมชน มหาวิทยาลัยทักษิณ พัทลุง 93150

¹ The college of Local Wisdom, Thaksin University, phatthalung, 93150

* Corresponding author. E-mail: vespa4843@hotmail.com

3) From the development of processing and packaging focusing the community participation, and the local identity. The products could admit with community harmoniously and effectively

Keywords : Development, Herbal Soap, Palmyrah fruit

บทนำ

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ประเทศจึงมีนโยบายเร่งการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ผลที่ตามมา คือ การทำลายดุลยภาพของระบบนิเวศทำให้เกิดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งการสูญเสียทางวัฒนธรรม ความหลากหลายทางภาษา และภูมิปัญญา (วิสุทธิ, 2548) หนึ่งการที่ชุมชนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งได้สั่งสมประสบการณ์ใช้สติปัญญาในการปรับตัวเพื่อการดำรงชีพท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่มีความแตกต่างกันในแต่ละสังคมและวัฒนธรรม มีการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ อันเป็นรูปธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการ (นวลลออ, 2544) ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของรัตนะ (2533) และประเวศ (2536) ซึ่งสามารถสรุปเพิ่มเติมได้ว่า การพัฒนาต้องใช้ปัญญาค้นหาสิ่งที่มีอยู่แล้วฟื้นฟู ประยุกต์และสร้างเสริมสิ่งใหม่บนรากฐานเท่าที่ค้นพบ ดังนั้นภูมิปัญญาจึงเป็นรากฐานของการพัฒนา

สงขลาเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสมบูรณ์ด้านทุนทางสังคม ด้านศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติโดยเฉพาะความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรมที่สำคัญตาลโตนดเป็นต้นไม้ที่สร้างรายได้ให้แก่ชาวสงขลา มาช้านาน (ไพฑูรย์, 2551) ตาลโตนดมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม

และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจากคุณค่าและประโยชน์จากตาลโตนดนั้นมีประโยชน์มากมาย แต่การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดนั้นยังเป็นการผลิตอยู่ในวงจำกัดเนื่องจากการส่งเสริมและการขยายงานด้านอุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์จากพืชท้องถิ่นจึงถูกทดแทนด้วยสินค้าจากอุตสาหกรรม (เที่ยง เล็กสิงห์โต, 2539) ผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดนับวันจะมีจำนวนลดลงไปเรื่อย ๆ ด้วยเหตุนี้จึงมีการอนุรักษ์และฟื้นฟูพัฒนาผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด จังหวัดสงขลาให้มีรูปแบบลักษณะและประโยชน์ใช้สอยในการดำรงชีวิตมากขึ้น (เจือจันทร์, 2546)

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และประเมินข้อมูลการผลิตสมุนไพรจากตาลโตนดของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านท่าหิน ม.6 ตำบลท่าหิน อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา เบื้องต้นทางกลุ่มยังประสบปัญหาในเรื่องการพัฒนาสูตร กระบวนการผลิต บรรจุผลิตภัณฑ์ และด้านการตลาดที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นการดำเนินโครงการพัฒนาสมุนไพรจากตาลโตนด ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีการนำภูมิปัญญา มาใช้กับทรัพยากรภายในท้องถิ่นของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ม.6 ตำบลท่าหิน อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลาจะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้กลุ่มมีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถสร้างรายได้ และก่อให้เกิดความเข้าใจ พร้อมทั้งตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรในท้องถิ่น

ของตนเองเพื่อแนวเป็นทางการพัฒนาอย่างเป็นระบบและยั่งยืนต่อไป

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระดับผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากตาลโตนด ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์

กระบวนการผลิต บรรจุภัณฑ์ และส่งเสริมด้านการตลาดและการบริหารจัดการในเชิงธุรกิจของกลุ่มผลิตสมุนไพรจากตาลโตนดโดยกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ม.6 บ้านท่าหิน ตำบลท่าหิน อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

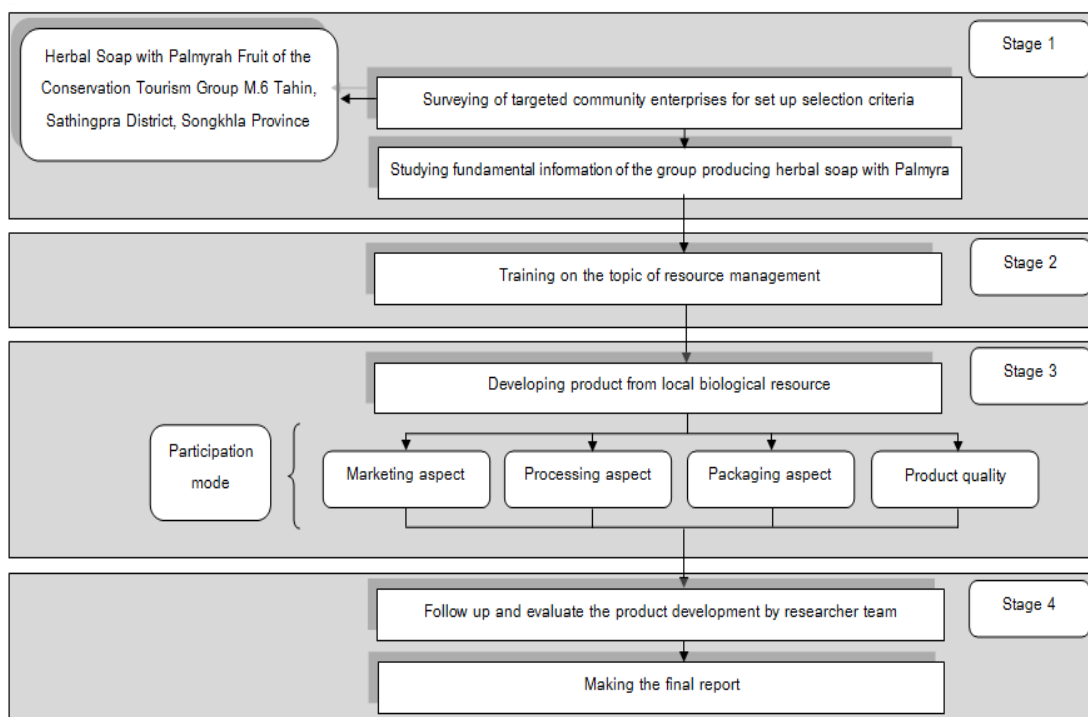

Figure 1 The Research Conceptual Framework

จากขั้นตอนการวิจัยชุมชนแบบมีส่วนร่วมซึ่งในกระบวนการวิจัยมีการแสดงความคิดเห็นนำเสนอข้อมูลแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างการเรียนรู้

ร่วมกันผ่านเวทีเสวนาการสัมภาษณ์การสังเกตการณ์ การสังเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยได้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มสมุนไพรจากतालटोनद

ขั้นตอนการดำเนินงาน

เก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ อุตลักษณะเด่น-จุดด้อย โอกาสและอุปสรรค และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในตำบลเพื่อศึกษาการพัฒนาและศักยภาพของกลุ่มสมาชิกสมุนไพรจากतालटोनद

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เอกสารงานวิจัย และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

กลุ่มเป้าหมาย

สมาชิกกลุ่มสมุนไพรจากतालटोनद

ขั้นตอนที่ 2 จัดอบรมให้ความรู้การบริหารจัดการทรัพยากร

ขั้นตอนการดำเนินงาน

อบรมสมาชิกในกลุ่มสมุนไพรเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในระบบการบริหารจัดการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิตเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสร้างความมั่นคงยั่งยืนต่อไปในอนาคต

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล

แบบสอบถาม การสังเกต และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

กลุ่มเป้าหมาย

สมาชิกกลุ่มสมุนไพรจากतालटोनद จำนวน 20 คน

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรชีวภาพของชุมชน

ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสมุนไพร

2) ทีมวิจัยและกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ร่วมวิเคราะห์คุณสมบัติของส่วนประกอบและสายพันธุ์तालटोनद

3) ส่งตัวอย่างสมุนไพรไปวิเคราะห์คุณสมบัติด้านเวชสำอาง

4) ดำเนินการจัดประชุมสรุปผลคุณสมบัติของสมุนไพรอย่างแบบมีส่วนร่วมและสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ต่อผู้ใช้สินค้า

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามความพึงพอใจ การประชุมกลุ่มย่อย และผลการตรวจวิเคราะห์คุณสมบัติเบื้องต้นและด้านเวชสำอาง

กลุ่มเป้าหมาย

สมาชิกกลุ่มสมุนไพรจากतालटोनद จำนวน 20 คน และสมาชิกในชุมชนบ้านท่าหิน จำนวน 40 คน

ด้านกระบวนการผลิต

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1) จัดอบรมเรื่องกระบวนการผลิตสมุนไพรโดยศึกษาจากกลุ่มวิสาหกิจที่ดำเนินการผลิตสมุนไพรอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ทีมวิจัยและกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ร่วมกันวิเคราะห์สิ่งที่ได้จากการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล

แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ใช้แบบ
สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการสังเกต

กลุ่มเป้าหมาย

สมาชิกกลุ่มสับสุมนไพรจากตาลโตนด
จำนวน 20 คน

ด้านบรรจุกัญท์

ขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการออกแบบ
ผลิตภัณฑ์ของสับสุมนไพรจากตาลโตนด
- 2) ทีมวิจัยและกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ร่วม
พัฒนาการออกแบบบรรจุกัญท์
- 3) จัดทำบรรจุกัญท์ตัวอย่าง
- 4) สอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับบรรจุกัญท์แบบใหม่ต่อผู้ผลิตและผู้ใช้สินค้า
- 5) ทีมวิจัยและกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
ร่วมกันประชุมกลุ่มเพื่อสรุปผลและร่วมกันตรวจสอบ
ความถูกต้องและเหมาะสมของบรรจุกัญท์ตัวอย่าง
ก่อนดำเนินการผลิตบรรจุกัญท์จริง

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
การสังเกต แบบสอบถามความพึงพอใจเกี่ยวกับ
บรรจุกัญท์ และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

กลุ่มเป้าหมาย

สมาชิกกลุ่มสับสุมนไพรจากตาลโตนด
จำนวน 20 คน และผู้ใช้สินค้า จำนวน 50 คน

ด้านการตลาด

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ร่วมกันวิเคราะห์ต้นทุนในการผลิตสับสุมนไพร
จากตาลโตนดของกลุ่มเพื่อร่วมกันกำหนดแนวทาง
ด้านการตลาด เกี่ยวกับ ราคา การวางจัดจำหน่าย
และการส่งเสริมการขาย

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล

การสังเกต การประชุมกลุ่ม และแบบบันทึก
ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย

สมาชิกกลุ่มสับสุมนไพรจากตาลโตนด
จำนวน 20 คน

ขั้นตอนที่ 4 สรุปผลการดำเนินงาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

- 1) ทีมวิจัยติดตามและประเมินผลการพัฒนา
ผลิตภัณฑ์
- 2) จัดทำรายงานสรุปผลการพัฒนา และ
แนวทางการดำเนินการของผลิตภัณฑ์สับสุมนไพร

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิที่ได้รับรวบรวมไว้
กลุ่มเป้าหมาย
สมาชิกกลุ่มสับสุมนไพรจากตาลโตนด
จำนวน 20 คน

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การดำเนินการใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพและ
เชิงปริมาณแบบมีส่วนร่วม สามารถสรุปผลการวิจัยและ
อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์งานวิจัยได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อพัฒนาระดับผลิตภัณท์ สบู่สมุนไพรจากตาลโตนดให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน

จากการศึกษาวิจัยสามารถตอบตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาประเด็นที่ 1 ได้ว่าหลังจากใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาผลิตภัณท์ทำให้กลุ่มมีศักยภาพในการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณท์ในด้านคุณภาพของผลิตภัณท์ กระบวนการผลิต รูปแบบบรรจุภัณท์ ระบบบัญชี และการตลาด ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจพัฒนากระบวนการผลิตให้มีมาตรฐาน มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในการควบคุมคุณภาพและพัฒนาผลิตภัณท์ตามมาตรฐานสากลช่วยยกระดับคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณท์ให้เกิดความสามารถในการแข่งขันอย่างเป็นระบบและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกรมการพัฒนาชุมชน (2545) ในการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณท์ชุมชน ผลิตภัณท์ต้องมีคุณภาพ และมาตรฐานมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับวัฒนธรรมและมีจุดเด่นเฉพาะ ทั้งนี้ชุมชนจำเป็นต้องพึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์และสร้างทรัพยากรพัฒนาในองค์กรอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้จะช่วยเพิ่มขีดมนุษย์ ที่มีความรู้โดยคำนึงถึงผู้ประกอบการเป็นหลัก

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนาศักยภาพผลิตภัณท์ด้านคุณภาพผลิตภัณท์ กระบวนการผลิต และบรรจุภัณท์ของกลุ่มผลิตสบู่สมุนไพรจากตาลโตนด

2.1 ผลการพัฒนาด้านคุณภาพผลิตภัณท์

ผลการพัฒนาแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสายพันธุ์ คุณสมบัติของตาลโตนด และ ผลการวิเคราะห์คุณสมบัติ

ด้านเวชสำอางของสบู่สมุนไพรตาลโตนด สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1.1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของสายพันธุ์ คุณสมบัติของตาลโตนด ที่มวิจัยและกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ร่วมคิด รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์คุณสมบัติของส่วนประกอบและสายพันธุ์ตาลโตนด เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาปรับใช้ในการผลิตสบู่ตาลโตนดพบว่าตาลโตนดบนคาบสมุทรสงขลามีทั้งหมด 3 สายพันธุ์แต่ที่นำมาใช้ทำสบู่มีแค่ 2 สายพันธุ์ ประกอบด้วย พันธุ์กา และ พันธุ์ขาว เนื่องจากตาลโตนดสายพันธุ์ขมมันพบได้น้อยในพื้นที่ซึ่งมีส่วนประกอบ 2 ส่วนในการนำมาผลิตสบู่ ได้แก่ เนื้อลอนตาลโตนด และเนื้อผลตาลสุก (Figure 2 และ Figure 3)

Figure 2 Palmyra fruit Pulp

Figure 3 Ripe Palmyra fruit Pulp

ค่าเฉลี่ย 4.60 ซึ่งจากผลการศึกษาที่มีการระดมความคิดระหว่างทีมวิจัยและกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อออกแบบกล่องสำหรับบรรจุสับตาลโตนด ซึ่งพิจารณาฐานต้นทุนเดิมของชุมชน และร่วมกันวิเคราะห์จุดเด่นของชุมชนเพื่อเน้นความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเพื่อนำมาพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (Figure 5)

Figure 5 Packaging Herbal Palmyra fruit

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อส่งเสริมด้านการตลาดและการบริหารจัดการในเชิงธุรกิจของกลุ่มผลิตสับตาลโตนด

จากผลการดำเนินงาน ทีมวิจัยและกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ร่วมกันระดมความคิด วางแผนแนวทางการพัฒนาด้านการตลาดและการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยวิเคราะห์ศักยภาพของแผนธุรกิจในการนำมาใช้ประโยชน์ในกลุ่มด้วยตนเอง เช่น จุดเด่น จุดด้อย โอกาส และอุปสรรค เพื่อดึงจุดเด่นมาใช้และลดจุดด้อยให้แกกลุ่ม ซึ่งผลการวางแผนการตลาดมีการกำหนดสถานที่ขายผลิตภัณฑ์ในชุมชน บริเวณจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียง อีกทั้งมีการส่งเสริมการขายโดยสนับสนุนให้ทางกลุ่มร่วมงานการจัดแสดงสินค้าต่างๆ เพื่อเพิ่ม

ช่องทางการตลาด นอกจากนี้ทางกลุ่มยังมีการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์สับตาลโตนดภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ยึดมั่นในรากฐานวัฒนธรรมชุมชน สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2553) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรมรวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้เทคโนโลยีนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตลอดจนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปณิธานนำทางในการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลอย่างยั่งยืนต่อไป

สรุป

การศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์สับตาลโตนดของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานวิจัย โดยผลของการดำเนินโครงการวิจัยที่ผ่านมาเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มสับตาลโตนดในเรื่องคุณภาพผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิต บรรจุภัณฑ์และด้านการตลาด เพื่อให้สับตาลโตนดได้รับการยอมรับและเชื่อมั่นในมาตรฐานที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคโดยทางกลุ่มยังมีการบริหารจัดการที่ดี สามารถเพิ่มยอดขายการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ในการพัฒนากระบวนการผลิตทางกลุ่มสับตาลโตนดยังคงใช้ประโยชน์จาก

ทรัพยากรชีวภาพภายในท้องถิ่นควบคู่กับ
แนวทางการอนุรักษ์อย่างเหมาะสม และคุ้มค่าอีกด้วย

คำขอบคุณ

งานวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรจากตาลโตนดของกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา เป็นงานวิจัยภายใต้
โครงการส่งเสริมการจัดการทรัพยากรชีวภาพระดับ
ชุมชนและท้องถิ่น ปี 2555 ได้รับทุนจากสำนัก
เศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)
ซึ่งทีมวิจัยขอขอบคุณกลุ่มท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลาที่ให้ความร่วมมือใน
การดำเนินโครงการวิจัยและขอขอบคุณผู้ช่วย
ศาสตราจารย์วิเชียร แก้วบุญส่ง ผู้อำนวยการ
วิทยาลัยภูมิปัญญาชุมชนในฐานะที่ปรึกษา
โครงการวิจัยและขอเสนอแนะเพื่อการเติมเต็มการ
ทำงานวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. 2541. ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชน
พึ่งตนเอง. กระทรวงมหาดไทย, กรุงเทพฯ.
- เจือจันทร์ ด้านสืบสกุล. 2546. ศึกษาการผลิตอาหารจาก
ตาลโตนดของชาวบ้านอำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย
ทักษิณ, สงขลา.
- นวลลออ ทินานนท์. 2544. การศึกษางานหัตถกรรมพื้นบ้าน
ในจังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร-
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
กรุงเทพฯ.
- ประเวศ วะสี. 2536. การศึกษาชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น:
ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท. อัมรินทร์
พรินต์แอนด์พับลิชชิง, กรุงเทพฯ.

- ไพฑูรย์ ศิริรักษ์. 2551. ประโยชน์ตาลโตนดไทย ผลผลิต
วัฒนธรรมชุมชนบนคาบสมุทรสทิงพระ. เหมการพิมพ์,
สงขลา.
- รัตนะ บัวสนธิ์. 2533. บทบาทของโรงเรียนประถมศึกษากับการ
ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น. วารสารการศึกษา
แห่งชาติ 24 : 68 – 74.
- วิสุทธิ ใบไม้. 2548. ความหลากหลายทางชีวภาพวัฒนธรรม
และสังคมไทย. ชวนพิมพ์, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
2553. สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. (2555 – 2559). ม.ป.ท: ม.ป.พ.